

ŠVP Základní školy Vidče	1. stupeň	Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace
--------------------------	-----------	---

Český jazyk	1. stupeň
-------------	-----------

Obsahové, časové a organizační vymezení

Vyučovací předmět český jazyk je povinný ve všech ročnících.

Hodinová dotace předmětu je 42 hodin, 1. ročník 9 hodin (7 + 2 disponibilní), 2. – 10 hodin (8 + 2 disponibilní), 3. - 9 hodin (8 + 1 disponibilní), 4. a 5. – 7 hodin (vždy 6 + 1 disponibilní).

Předmět **Český jazyk** zaujímá stěžejní postavení ve výchovně vzdělávacím procesu. Od počátku vzdělávání se český jazyk pro žáky 1. stupně stává nástrojem získávání většiny informací. Vzdělávací obsah předmětu má v 1. období komplexní charakter a obsahuje tři složky: **Komunikační a slohová výchova, Jazyková výchova a Literární výchova**. Ve výuce se však vzdělávací obsah jednotlivých složek vzájemně prolíná, o způsobu jejich zařazení rozhoduje učitel. Vyučuje se v kmenových učebnách, popřípadě v počítačové učebně.

V **Komunikační a slohové výchově** se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát a mluvit, analyzovat a kriticky posoudit obsah přečteného textu. Učí se psát komunikační žánry správně po stránce obsahové i formální.

V **Jazykové výchově** žáci získávají vědomosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Učí se poznávat a rozlišovat jeho další formy. Žáci se učí dovednosti porovnávat různé jevy, jejich shody, odlišnosti, třídí je podle určitých hledisek a dospívají k zobecnění.

V **Literární výchově** žáci postupně získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky, poznávají základní literární druhy, jejich specifické znaky, učí se postihovat umělecké záměry autora a formulovat vlastní názory o přečteném díle. Učí se rozlišovat literární fikci a skutečnost. Žáci dospívají k takovým poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit jejich postoje, životní hodnotové orientace a obohatit jejich duchovní život.

Předmět svým zaměřením umožňuje využití metod a forem práce založených na spolupráci; taktéž je možné uplatnit při výuce prvky dramatické výchovy. V hodinách je kladen důraz na zařazování skupinové práce, projektového vyučování, kooperativní výuky, besedy a exkurze.

Vyučovací předmět český jazyk je úzce spjat s ostatními vyučovacími předměty.

Průřezová témata

Předmět **Český jazyk** svým obsahem umožňuje začlenění průřezových témat **Osobnostní a sociální výchova a Mediální výchova**.

Osobnostní a sociální výchova

Kreativita

- rozvoj základních rysů kreativity

Poznávání lidí

- vzájemné poznávání se ve skupině / třídě

Komunikace

- řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků
- dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů)
- komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování, žádost apod.)
- cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání
- dovednosti pro sdělování verbální i neverbální (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování)

Morální rozvoj

- vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlnost, respektování atd.

Mediální výchova

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení

- pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě
- chápání podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality

- různé typy sdělení, jejich rozlišování a funkce

Fungování a vliv médií ve společnosti

- vliv médií na uspořádání dne, na postoje a chování, na kulturu

Tvorba mediálního sdělení

- tvorba mediálního sdělení pro školní časopis

Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

- vést žáky k organizování a plánování učení; nabízet jim vhodné způsoby a strategie
- vytvářet podmínky pro získávání dalších informací potřebných k práci
- motivovat žáky k aktivnímu zapojování se do vyučovacího procesu
- vést žáky ke stálému zdokonalování čtení

Kompetence k řešení problémů

- vést žáky ke spolupráci; umožnit jim, aby si vzájemně radili a pomáhali
- vést žáky k tomu, aby sami navrhovali různá řešení problémů a zdůvodňovali své závěry
- hodnotit práci žáků způsobem, který jim umožňuje vnímat vlastní pokrok

Kompetence komunikativní

- poskytovat žákům prostor k prezentování jejich myšlenek a názorů
- vést žáky k výstižnému, kultivovanému projevu a ke správné formulaci myšlenky

Kompetence sociální a personální

- dbát na dodržování dohodnutých pravidel při práci v týmu
- vytvářet příležitosti pro relevantní komunikaci mezi žáky a vést žáky k vzájemnému respektu
- zařazovat skupinovou práci, kooperativní výuku

Kompetence občanské

- dbát na dodržování dohodnutých pravidel třídy a školy
- na základě krásné, naučné a vědecké literatury vytvářet pozitivní postoje k přírodě a ke kultuře

Kompetence pracovní

- požadovat dodržování dohodnuté kvality práce, postupů, termínů
- vést žáky k přípravě a udržování pracovního prostoru

Výuka je směřována tak, aby v závěru 5. ročníku byly naplněny „Standardy pro základní vzdělávání“:

Žák čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas

- Žák vybere z nabídky vhodný nadpis
- Žák posoudí na základě přečteného textu pravdivost / nepravdivost tvrzení
- Žák posoudí, zda daná informace vyplývá / nevyplývá z textu
- Žák vyhledá v textu odpověď na zadanou otázku
- Žák vystihne hlavní myšlenku textu

Žák rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává

- Žák vybere z nabídky slov slova klíčová vztahující se k zadanému textu
- Žák rozhodne, které informace v textu jsou nepodstatné pro smysl (vyznění) textu
- Žák vypíše požadovanou informaci z textu
- Žák utřídí přečtené informace, vybere podstatná fakta

Žák posuzuje úplnost, či neúplnost jednoduchého sdělení

- Žák sestaví jednoduchý slohový útvar (adresa, zpráva, vzkaz, oznámení, pozvánka)
- Žák posoudí, zda náležitosti daného slohového útvaru jsou úplné, či zda něco chybí

Žák posuzuje úplnost, či neúplnost jednoduchého sdělení

- Žák sestaví z vět (či krátkých odstavců) na základě časové a příčinné souvislosti příběh, sdělení
- Žák vybere z nabídky větu, která je vhodná jako závěr k dané ukázce

Žák reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta

- Žák vyslechne sdělení a reprodukuje / napíše jeho obsah /smysl
- Žák vyslechne vzkaz a reprodukuje ho další osobě

Žák vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku

- Žák na základě zadaných informací vede dialog, telefonický hovor (s kamarádem, s dospělým), zanechá vzkaz na záznamníku
- Žák posoudí, zda v uvedené ukázce dialogu, telefonického rozhovoru nebo vzkazu na záznamníku něco chybí nebo zda je úplná
- Žák změní dialog na vzkaz apod.

Žák rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě

- Žák vybere z předložených ukázek tu, která výrazně ovlivňuje rozhodování člověka
- Žák vybere z nabídky možností, čeho chtěla reklama dosáhnout

volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru

- Žák na základě zadání předvede s náležitou intonací, přízvukem a tempem řeči různá sdělení - oznámení, příkaz, prosbu, omluvu – a respektuje při tom rozdílného adresáta
- Žák se vhodně představí ostatním dětem, dospělému

Žák rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace

- Žák rozliší ve slyšené ukázce spisovnou a nespisovnou výslovnost (sme, dyž vo tom apod.)
- Žák při veřejné komunikační situaci využívá spisovnou výslovnost

Žák píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry

- Žák píše správně po stránce obsahové i formální vyprávění
- Žák sestaví popis předmětu (zvířete/osoby) a popis pracovního postupu

- Žák napíše soukromý dopis se všemi náležitostmi
- Žák v ukázce dopisu doplní, co chybí

Žák píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry

- Žák v ukázce dopisu doplní, co chybí

Žák sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti

- Žák k zadanému textu přiměřené délky vytvoří jeho osnovu (nejméně o třech bodech)
- Žák zařadí do přečtené ukázky vyprávění nabízený text na vhodné místo

Žák porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová

- Žák vybere z nabídky slovo, které má významem nejbližší k zadanému slovu
- Žák nahradí v textu slovo slovem významem protikladným, významem stejným nebo podobným, citově zabarveným, nespisovné slovo slovem spisovným
- Žák vyhledá v textu slovo vícevýznamové, vysvětlí jeho další významy
- Žák rozhodne, zda dvojice slov splňuje požadovanou podmínku (pro opozita)

Žák rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku

- Žák určí kořen slova, část příponovou, předponovou
- Žák rozliší, v kterých případech se jedná o slova příbuzná a v kterých o tvary téhož slova
- Žák rozliší, která slova jsou příbuzná se zadaným slovem a která ne
- Žák k danému slovu uvede slova příbuzná

Žák určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech

- Žák určí slovní druh vyznačeného slova ve větě (kromě částic)
- Žák vybere z krátkého textu větu, která obsahuje / neobsahuje určený slovní druh
- Žák určí u podstatného jména rod, číslo, pád a vzor a na základě této znalosti používá podstatná jména ve správném tvaru v mluveném i

psaném projevu.

- Žák rozliší přídavné jméno tvrdé a měkké, ve spojení přídavného a podstatného jména určí u přídavného jména jeho pád, číslo, rod a na základě této znalosti používá přídavná jména ve správném tvaru v mluveném i psaném projevu
 - Žák určí osobu, číslo, způsob (u způsobu oznamovacího čas) u slovesa, užívá slovesa ve správných tvarech mluveném i psaném projevu
 - Žák rozliší, zda věta je/není napsaná gramaticky správně
- Žák vyhledá v textu nespisovný tvar podstatného a přídavného jména a slovesa a nahradí ho tvarem spisovným
- Žák doplní zadaný tvar podstatného jména do věty tak, aby to bylo mluvnicky a pravopisně správně (1. a 4. pád rod mužský životný).

Žák vyhledá základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty

- Žák vyhledá ve větě základní skladební dvojici (podmět vyjádřený, nevyjádřený, několikanásobný)
 - Žák vyhledá ve větě určovací skladební dvojice (bez terminologie)
- Žák rozliší větu jednoduchou a souvětí
- Žák rozhodne, který větný vzorec odpovídá zadanému větnému celku

Žák užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje

- Žák nahradí spojovací výraz v souvětí tak, aby smysl zůstal zachován

Žák píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách

- Žák správně píše/doplní i/y ve vyjmenovaných slovech a slovech s nimi příbuzných
- Žák píše správně z hlediska pravopisu lexikálního a morfologického

Žák zvládá základní příklady syntaktického pravopisu

- Žák na základě znalosti shody přísudku s podmětem používá správné tvary přičestí minulého činného v mluveném i psaném projevu
- Žák doplní správně čárky do zadaného textu (oslovení, několikanásobný větný člen)

Žák vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je

- Žák zpracuje stručné sdělení (referát) o přečtené knize, prezentuje ho spolužákům, zakládá do portfolia nebo zapisuje do čtenářského deníku
- Žák řekne, jak na něj vyslechnutá / přečtená ukázka působí

Žák volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma

- Žák přednese a volně reprodukuje text
- Žák vytvoří vlastní text na dané či vlastní téma
- Žák napíše pohádku, bajku

Žák rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů

- Žák rozhodne, z kterého druhu / žánru je úryvek – řešení v nabídce (úryvek z poezie, komiksu, z naučného textu – encyklopedie, z návodu k použití, z pohádky)

Žák při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy

- Žák rozhodne, zda ukázka je pohádka, pověst nebo bajka
- Žák rozhodne, zda ukázka je poezie, nebo próza

Žák čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas (KaSV)

Žák rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk a podstatné informace zaznamenává (KaSV)

Žák porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová (JV)

Žák rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku (JV)

Žák určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech (JV)

Žák vyhledá základní skladební dvojici (JV)

Žák odlišuje větu jednoduchou a souvětí

Žák užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje (JV)

Žák píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách (JV)

Žák rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů (LV)

- Žák vybere k textové ukázce vhodný nadpis
- Žák rozhodne, které informace v textu jsou nepodstatné pro jeho smysl (vyznění)
- Žák vyhledá v textu slovo vícevýznamové, vysvětlí jeho další významy
- Žák určí kořen slova, část příponovou, předponovou a koncovku
- Žák určí slovní druh vyznačeného slova ve větě (kromě částic)
- Žák vyhledá ve větě základní skladební dvojici (podmět vyjádřený, nevyjádřený, několikanásobný)
- Žák rozhodne, který z nabízených větných celků odpovídá zadanému větnému vzorci.
- Žák spojí věty v souvětí pomocí vhodného spojovacího výrazu
- Žák rozhodne, který literární druh / žánr reprezentuje použitá ukázka literárního textu .